

Kennisagenda

2024-2027



Inhoudstafel

Toekomstgericht naar een kennisagenda	p. 3
In drie fases naar een kennisagenda	p. 7
Stap voor stap richting evidence-informed onderwijs	p. 11
De kennisagenda: geen vaststaand gegeven	p. 19
Referenties	p. 20



Colofon

Copyright: 2024 - Leerpunt
Vormgeving & lay-out: Graphixpoint

Het is niet toegestaan om inhoud van een publicatie te delen, kopiëren of verspreiden zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur. Dit geldt voor zowel tekst, afbeeldingen, als andere creatieve werken die onder het auteursrecht vallen. Het schenden van deze rechten kan juridische gevolgen hebben. Het respecteren van het auteursrecht is essentieel om de intellectuele eigendom van de auteur te beschermen en het creatieve proces te waarderen.

Wat is een kennisagenda?

Toekomstgericht naar een kennisagenda

Leerpunt heeft als doel relevante kennis en materialen te creëren die nuttig zijn voor ons onderwijs. Daarom bevroeg Leerpunt onderwijspartners en leraren over de noden en prioriteiten van het onderwijs. Welke kennis hebben leraren en begeleidingsdiensten nodig om de onderwijskwaliteit en het leren van leerlingen te verbeteren? Deze kennisvragen en -hiaten bracht Leerpunt in kaart.

De kennisagenda is een plan waarin wordt beschreven welke **kennis** er nodig is om het onderwijs in Vlaanderen en het leren van leerlingen te verbeteren.

Leerpunt bracht die vragen en behoeften in kaart, clusterde ze in thema's en rangschikte deze naar **prioriteit**, samen met het onderwijsveld. De kennisagenda geeft op die manier aan welke thema's over de komende drie jaar gefaseerd aan bod zullen komen binnen de werking van Leerpunt.

De kennisagenda dient als **raamwerk** dat richting geeft aan het maken van weloverwogen keuzes voor onder andere het financieren van bijkomend onderzoek, het ontwikkelen van materialen of ondersteunen van projecten in de praktijk. Dit zorgt voor **voorspelbaarheid** bij zowel onderwijsonderzoekers als praktijkprofessionals.



De kennisagenda: onderdeel van de doelstellingen van Leerpunt

Het ontwikkelen van een kennisagenda past binnen de doelstelling van Leerpunt om een onafhankelijke, toegankelijke kennisbasis te ontwikkelen over wat werkt op vlak van didactisch handelen, rekening houdende met diverse contexten en leermiddelen.

Eén van de zes strategische pijlers richt zich dan ook specifiek op het vertalen van geïdentificeerde kennisnoden in de onderwijspraktijk in een agenda voor kenniscreatie.

Ontdek alle doelstellingen en strategische pijlers binnen Leerpunt [via de website](#).

Leerpunt houdt altijd ruimte vrij voor nieuwe of dringende vragen uit de praktijk, die via aparte projecten kunnen aanpakt worden.

Binnen onderwijs lijkt de ontwikkeling van een kennisagenda nog niet wijdverbreid. Nog maar een beperkt aantal landen heeft tot nu toe dergelijke agenda's opgesteld of daarover gerapporteerd. Eén van de organisaties die hierover wel rapporteert is het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO). Zij ontwikkelden in 2022 een kennisagenda voor het Nederlandse onderwijs. Aangezien Leerpunt gelijkgerichte doelen heeft als de NRO, stelden ook wij een kennisagenda op voor het Vlaamse onderwijs.

Kennisvragen en kennisbehoeften

Wat is een kennisvraag nu eigenlijk? Kennisvragen polsen concreet naar waar onderwijsprofessionals tegenaan lopen in de dagelijkse praktijk, waar er twijfels over bestaan en hoe iets best pedagogisch-didactisch kan aangepakt worden.

Naar antwoorden op deze vragen gaan we op zoek in de wetenschappelijke literatuur. Indien er onderwijsonderzoek gevonden wordt, werkt Leerpunt aan een praktische vertaling ervan. Als er geen relevant onderzoek voor handen blijkt, kan Leerpunt dit uitbesteden. Kenmerken van kennisvragen zijn dat die **relevant** (i.e. gekoppeld aan een actuele kennisnood in de onderwijspraktijk), en **concreet** afgebakend en dus **onderzoekbaar** zijn.

Bijvoorbeeld: Kunnen 11-jarige leerlingen papieren schoolboeken beter begrijpend lezen dan digitale schoolboeken?



Tips om een goede kennisvraag te formuleren:

- een zo specifiek mogelijke beschrijving van het **onderwerp** (bv. sociale media: welke sociale media precies?).
- het geven van **contextinformatie** (bv. geef aan tot welk onderwijsniveau, welke doelgroep de kennisvraag betrekking heeft).
- het stellen van **enkelvoudige vragen**.



"De kennisagenda werd samen met het onderwijsveld bepaald en dient als raamwerk voor de financiering van onderzoeken en projecten."

Binnen de missie en visie van Leerpunt zijn kennisvragen rechtstreeks gelinkt aan **effectieve didactiek**. Didactiek verwijst dan weer naar inzicht in hoe leerlingen bepaalde inhouden begrijpen en leren; en de kennis en vaardigheden van leraren om deze inhouden te onderwijzen. Die inhouden kunnen zowel leergebied- of vakspecifiek zijn (bv. Frans, Mens en maatschappij) als leergebied- of vakoverschrijdend (bv. informatieverwerking en -verwerking).

Kennisvragen verschillen van ondersteuningsvragen of professionaliseringsnoden. Deze laatste polsen naar de behoeften bij onderwijsprofessionals naar specifieke begeleiding of hulp die nodig is voor het implementeren van deze effectieve didactiek in de klas- en schoolpraktijk. Het opstellen van een afgebakende kennisvraag is niet altijd even evident. Daarom polsten wij zowel naar kennisvragen als ruimere kennisbehoeften in het onderwijsveld.



Wat betekent de kennisagenda voor onderwijsprofessionals?

De kennisagenda geeft leraren zicht op welke inhoud stelselmatig aan bod zullen komen op de website van Leerpunt en/of waar mogelijke webinars, events of congressen over zullen worden georganiseerd. Op die manier kan het leraren en onderwijs-ondersteuners ook helpen een focus te bepalen waarrond in de klas op een evidence-informed manier kan gewerkt worden.



Wat betekent de kennisagenda voor onderzoekers?

Voor onderzoekers biedt de kennisagenda een overzicht van belangrijke kennis-behoefte die vanuit de praktijk naar voren komen. Verder draagt het ook bij aan het creëren van voorspelbaarheid. Onderzoekers kunnen op deze manier een inschatting maken van waarrond oproepen zullen verschijnen gedurende een periode van drie jaar.



Wat betekent de kennisagenda voor ontwikkelaars van educatief materiaal of professionalisering?

Voor deze doelgroep kan de kennisagenda inzicht geven in prioriteiten zodat zij materialen of professionalisering kunnen ontwerpen die aansluiten bij de belangrijkste thema's en uitdagingen geïdentificeerd in onze kennisagenda.



De ontwikkeling van de kennisagenda

In drie fases naar de kennisagenda

De kennisagenda 2024 - 2027 van Leerpunt kreeg vorm na het doorlopen van drie fasen die liepen van december 2023 tot en met september 2024: een inventarisatiefase, een prioriteringsfase en een concretiseringsfase.

Fase 1: 'Wat weten we al?'

Doel

Binnen de inventarisatiefase brachten we in kaart wat we al weten over kennisvragen en -behoeften die leven in het onderwijsveld. Het doel hier was het bekomen van een rudimentaire **themabepaling**, d.i. het samenstellen van een lijst van thema's waarrond (kennis)vragen rijzen in de onderwijspraktijk.

Hoe?

Diverse bronnen werden geraadpleegd om inzicht te krijgen in de huidige levende kennismoden van de onderwijspraktijk. In juli 2023 werden **voorbereidende gesprekken** gehouden met diverse partners uit het onderwijsveld en werd gestart met het verzamelen van kennismoden door het opvragen van **reeds uitgevoerde bevragingen** bij pedagogische begeleidingsdiensten, vakbonden en kennisinstellingen. Wegens overbevraging van het veld, werd geopteerd voor deze methode.

Tijdens de bijeenkomsten van de wetenschappelijke commissie en de gebruikerscommissie in december 2023 en januari 2024 werd gevraagd naar bijkomende input voor deze **documentanalyse**.

De diverse documenten werden doorlezen, thema's en (kennis)vragen werden verzameld binnen een overkoepelend document. Vervolgens werden deze, in overleg binnen het Leerpunt-team geclusterd binnen bredere thema's. Parallel werden de vragen die Leerpunt bereikten via **'vraagpunt'** geïnventariseerd en geanalyseerd. Vraagpunt is het online invulformulier op de Leerpunt-website voor kennisvragen uit de onderwijspraktijk.



Fase 2: 'Op welke thema's willen we ons richten?'

Doel

In een volgende fase werden de voorlopige thema's uit fase 1 eerst verder verfijnd om een diepgaander beeld te krijgen van de kennisnoden die binnen deze thema's in de concrete onderwijspraktijk leven. Verder werd bepaald welke thema's onderwijsprofessionals in hun dagelijkse handelen in de klaspraktijk al prioritair ervaren om binnen de verdere werking en kerntaken van Leerpunt op te nemen.

Hoe?

In maart 2024 werden **focusgroepen** georganiseerd binnen verschillende onderwijsniveaus. Gezien de doelstelling van deze fase, werd beslist om voor deze focusgroepen voornamelijk leraren aan te spreken. In totaal werden negen focusgroepen georganiseerd, verspreid over de onderwijsniveaus kleuteronderwijs, lager onderwijs en secundair onderwijs.

Tijdens de focusgroepen, kregen de onderwijsprofessionals de nodige informatie over de kerntaken van Leerpunt, wat een kennisagenda is en de noodzaak ervan. Daarnaast lag de focus op het aangeven, prioriteren en het benoemen van kennisthema's en kennisvragen binnen afgebakende thematieken via oefeningen in mentimeter en padlets.

Binnen de **wetenschappelijke commissie** en **gebruikerscommissie** van Leerpunt werden de resultaten van fase 1 en de focusgroepen binnen fase 2 gepresenteerd. Aan de leden van de gebruikerscommissie werd gevraagd

via een **padlet-oefening** advies uit te brengen over de thema's op basis van deze resultaten en eigen ervaring in de onderwijspraktijk, gezien hun rijke en gevarieerde expertise en ervaring in diverse onderwijscontexten vanuit verschillende functies. Verder werd ook advies ingewonnen over een indicatieve prioritering en te beargumenteren waarom deze tijdsgewijs eerst aan bod zouden moeten komen binnen de werking van Leerpunt (i.e. voor het verder uitbesteden van onderzoek en/of het toekennen van valorisatie- of implementatiemiddelen). De commissieleden konden ook extra thema's toevoegen. De leden van de wetenschappelijke commissie beslisten de prioritering van de gebruikerscommissie te volgen. Hierna werd door het Leerpunt-team een prioritering van thema's, verspreid over drie jaar, uitgewerkt.



Wat doen onze commissies?

De wetenschappelijke commissie van Leerpunt bewaakt de wetenschappelijke kwaliteit van de materialen die in opdracht van Leerpunt ontwikkeld worden.

De gebruikerscommissie van Leerpunt adviseert over de praktische relevantie en bruikbaarheid van de materialen en procedures.

Meer info over de:

- [Wetenschappelijke commissie](#)
- [Gebruikerscommissie](#)

Fase 3: 'De thema's in de kennisagenda'

Doel

De laatste fase omvatte een **concretisering van de (potentiële) thema's** voor de kennisagenda van Leerpunt.

Hoe?

De concretisering werd vanaf mei 2024 gemaakt op basis van de geformuleerde (kennis)vragen en -behoeften van onderwijsprofessionals. Deze (kennis)vragen en -behoeften werden via **verschillende bronnen** verzameld, nl. vraagpunt (d.i. het online vraagformulier op leerpunt.be), de focusgroepen, input van de gebruikerscommissie en een online bevraging gericht aan onderwijsprofessionals verstuurd naar het werkveld in juni 2023. De verschillende bronnen leverden in totaal ongeveer 700 kennisvragen en -behoeften op.

Per **onderwijsniveau** (d.i. kleuteronderwijs, lager onderwijs en secundair onderwijs) en per **thema** werden de vragen samengevat. Verder werd telkens een illustratieve vraag of behoefte opgenomen en een suggestie van mogelijke deelthema's.



Het samenvattende document werd voorgelegd aan leden van de wetenschappelijke commissie en gebruikerscommissie van Leerpunt.

Er werd gevraagd naar feedback omtrent de volgende aspecten:

1. **hiaten of “blinde vlekken”** binnen thema's vanuit hun onderzoeks- of praktijkkennis, onderzoeks- en praktijkervaringen – zeker ook betreffende de thema's waar momenteel nog geen vragen voor werden ingediend;
2. verwijzing naar mogelijke **onderzoeksliteratuur** (omtrent o.a. definiëring van de thema's of kernconcepten, mogelijke stand van zaken, hiaten, nood aan verdere ondersteuning) of experten binnen de specifieke thema's;
3. concretisering van de **benaming** van de overkoepelende thema's of mogelijke deelthema's (in functie van zo goed mogelijke definiëring of afbakening);
4. reflecties op de thema's wat betreft hun **'fit' met de missie en visie** van Leerpunt.

Het samenvattende document werd ook op een gezamenlijke commissievergadering in juli 2024 verder besproken aan de hand van een interactieve werkvorm. De leden kregen hierna nog de mogelijkheid tot individuele feedback op het samenvattende document.

De meer concrete uitwerking van de kennis-thema's werd vervolgens gepresenteerd aan de Raad van Bestuur.



Stap voor stap richting evidence-informed onderwijs

Onderstaand worden de thema's uit de kennisagenda toegelicht aan de hand van concrete kennisvragen en -behoeften die we verzamelden uit de onderwijspraktijk. Op deze thema's zal Leerpunt gedurende drie jaar prioritair focussen.

Focus voor de periode september 2024 - 2025



Differentiatie

In de onderwijspraktijk stellen leraren en onderwijsexperts vragen over de mogelijkheden en effectiviteit van verschillende vormen van differentiatie. Ze willen weten hoe ze deze strategieën het beste kunnen toepassen om aan de individuele leerbehoeften van leerlingen te voldoen. Daarbij is er vraag naar welke differentiatiemethodes op welk moment het meest effectief zijn, bijvoorbeeld het groeperen van leerlingen in homogene of heterogene groepen.

De organisatie en structuur van het onderwijsproces speelt hierbij een cruciale rol, waarbij de samenstelling van de klasgroep en de lesorganisatie van invloed zijn op het succes van differentiatie. Hoe kunnen leraren hun klassen indelen en hun lessen structureren om optimaal te differentiëren? Dit zijn enkele kernvragen die door onderwijsprofessionals werden aangegeven.



Digitalisering

Onderwijsexperts stellen vragen over het gebruik van digitale technologie in het onderwijs. Ze willen meer weten over de meerwaarde en mogelijke valkuilen van digitale tools, waarbij het belang van effectief ICT-gebruik steeds duidelijker wordt. Een terugkerend thema is de digitalisering van evaluatie: hoe kunnen digitale hulpmiddelen eerlijk en betrouwbaar ingezet worden om leerlingen te beoordelen? Daarnaast is er zorg over de impact van technologie op andere vaardigheden, zoals schrijfvaardigheden en motoriek, die onder druk kunnen komen te staan door overmatig digitaal gebruik. De ontwikkeling van digitale leermaterialen roept vragen op over kwaliteit en toegankelijkheid, terwijl leraren zoeken naar een balans tussen digitaal en niet-digitaal.



Diversiteit en inclusie

Leraren zoeken naar handvatten om beter om te gaan met specifieke onderwijsbehoeften, leerstoornissen, zoals dyslexie of ADHD en het geven van onderwijs in multiculturele contexten. Ze willen begrijpen hoe ze hun lessen kunnen aanpassen om deze leerlingen optimaal te ondersteunen.



Feedback

Onderwijsprofessionals vragen welke vormen van feedback het meest effectief zijn om leerlingen te motiveren en hun leerproces te verbeteren. Ze willen weten hoe ze feedback kunnen geven die concreet, opbouwend en gericht is op vooruitgang. Daarnaast willen ze graag weten hoe leerlingen effectief feedback kunnen leren ontvangen en gebruiken om hun prestaties te verbeteren. Het draait hierbij om een wederzijdse communicatie die leerdoelen helder maakt en de betrokkenheid vergroot.



Metacognitie en zelfregulerend leren

Leraren vragen graag meer kennis over de ontwikkeling van zelfregulerend leren (ZRL) bij leerlingen van verschillende leeftijdsgroepen en welke indicatoren aangeven dat leerlingen deze vaardigheid beheersen. Ze willen begrijpen hoe ZRL samenhangt met executieve functies, zoals impulscontrole, en hoe deze vaardigheden leerlingen ondersteunen in hun leerproces. Daarnaast zoeken ze naar effectieve aanpakken om ZRL te stimuleren, waarbij ook gediversifieerde benaderingen nodig zijn voor leer-

lingen met specifieke onderwijsbehoeften of in het buitengewoon onderwijs. Leraren vragen zich af hoe ze het leerproces rond ZRL kunnen opvolgen en welke leerlijnen ze kunnen gebruiken om deze vaardigheden systematisch te ontwikkelen. De organisatie en structuur van de lesomgeving spelen hierbij een belangrijke rol, omdat deze invloed heeft op de mate waarin leerlingen zelfstandig leren en verantwoordelijkheid kunnen nemen voor hun eigen leerproces.





STEAM

STEAM binnen het onderwijs staat voor Science, Technology, Engineering, Arts en Mathematics. Het integreert verschillende vakgebieden en wil leerlingen zo geïntegreerde, disciplinaire kennis laten opdoen. Kunst krijgt hierbinnen ook een aparte rol, wat het belang van creativiteit en innovatie benadrukt. Vaardigheden zoals creatief en kritisch denken, samenwerken en problemen oplossen staan hier binnen dus ook centraal. Leraren zijn benieuwd naar handvaten om leerlingen te motiveren voor STEAM en hun prestaties hierbinnen te bevorderen en het effectief kunnen inzetten van instructiestrategieën, beschikbare tijd en middelen voor dit doel.



Onderwijs en ouders

Onderwijsprofessionals stellen vragen over de algemene impact van ouderbetrokkenheid op het succes van een schoolloopbaan. Daarnaast is er veel interesse in effectieve aanpakken om ouderbetrokkenheid te verhogen, vooral in diverse en multiculturele contexten. Leraren vragen zich af hoe ze communicatiestrategieën kunnen ontwikkelen die alle ouders bereiken, ongeacht hun achtergrond of taalvaardigheden.

Ook willen ze weten welke ondersteuningsstrategieën ouders kunnen inzetten om het leerproces van hun kinderen thuis te versterken. De uitdaging ligt in het creëren van een inclusieve samenwerking tussen school en ouders, waarbij iedere ouder zich gehoord en betrokken voelt. Dit vraagt om specifieke benaderingen die de unieke behoeften en situaties van verschillende gezinnen respecteren en ondersteunen.



Taalonderwijs

Er leven vragen over verschillende aspecten van taalonderwijs, zoals luistervaardigheid, mondelinge taalvaardigheid, woordenschat, aanvankelijk lezen, begrijpend lezen en schrijfonderwijs. Zo wordt er bijvoorbeeld gepeild naar hoe taalonderwijs kan worden geïntegreerd met meertaligheid en welke aanpassingen nodig zijn om tegemoet te komen aan de diversiteit binnen de klas. Er is ook belangstelling voor wetenschappelijk onderbouwde taaldidactieken die kunnen helpen om de effectiviteit van het taalonderwijs te vergroten.

Daarnaast is het belangrijk om na te denken over transfer, oftewel de integratie van taalvaardigheden in andere leer- of vakgebieden, wat de algehele leerervaring van leerlingen kan verrijken. Binnen dit thema stelt men zich ook vragen over de evaluatie van zowel de taalvaardigheden van leerlingen als het taalbeleid binnen de school en hoe ze deze concreet onder de loep kunnen nemen. De impact van digitalisering, zoals het gebruik van AI-gebaseerde tools, roept eveneens vragen op over de toekomst van taalonderwijs en de manier waarop effectief technologieën kunnen worden ingezet.

Focus voor de periode september 2025 - 2026



Motivatie en welbevinden

De kennisvragen en -behoefte die leven rond motivatie en welbevinden focussen zich onder andere op verschillende soorten motivatie en hun invloed op leerprestaties. Onderwijsprofessionals willen inzicht krijgen in effectieve methodes om de motivatie en het welbevinden van leerlingen te bevorderen. De kenmerken kunnen identificeren van motiverende omgevingen vinden ze ook van belang. Daarnaast is er bijzondere aandacht voor de ondersteuning van motivatie en welbevinden bij leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften, waarbij het essentieel is om hun unieke behoeften te kunnen ondersteunen. Vragen over hoe leerkrachten een inclusieve en ondersteunende omgeving kunnen creëren, staan centraal in deze discussie. Door het combineren van theorie en praktijk proberen zij het welbevinden van alle leerlingen te verbeteren, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.



Kwaliteit van didactische materialen

Onderwijsprofessionals hebben nood aan kwaliteitscriteria voor de ontwikkeling en evaluatie van didactisch materiaal. Ze benadrukken ook de speciale focus op het buitengewoon onderwijs (BuO) en arbeidsmarktgerichte finaliteiten en praktijkvakken. Ze stellen zich vragen over de invloed van verschillende soorten didactisch materiaal op het leerproces van leerlingen en welke materialen het beste aansluiten bij hun behoeften. Het ontwikkelen van relevant en effectief didactisch materiaal is cruciaal om

een krachtige leeromgeving te creëren. Een antwoord op deze vragen kan scholen helpen bij het verbeteren van hun onderwijsmethoden en het ondersteunen van alle leerlingen in hun ontwikkeling.



Klasmanagement en -organisatie

Onderwijsprofessionals hebben vragen over effectieve methodieken en interventies voor het voorkomen en reageren op moeilijk of ongewenst gedrag, met een bijzondere focus op het buitengewoon onderwijs (BuO). Ze willen graag weten hoe verschillende manieren van lesgeven het leerproces mogelijks kunnen beïnvloeden en welke impact ze hebben op de motivatie en het welbevinden van leerlingen. Daarnaast is er belangstelling voor de organisatie en structuur van de leeromgeving, zoals de integratie van routines, de duur van lessen, klasinrichting en groepsgrootte. Het kiezen tussen wanneer werken in groepen of frontaal lesgeven kwam ook aan bod in de bevraging. Tot slot zijn er vragen over hoe ze deze aanpakken schoolbreed kunnen implementeren om een consistente en ondersteunende leeromgeving voor alle leerlingen te waarborgen.



Wiskunde

Er leven ook diverse vragen over de verschillende aspecten van wiskunde zowel in het kleuter-, lager als secundair onderwijs. Om te begrijpen hoe verschillende methoden de motivatie en resultaten van leerlingen

kunnen bevorderen, zijn leraren op zoek naar wetenschappelijk onderbouwde wiskunde-didactieken. Daarnaast leven er vragen over de rol van digitalisering, evaluatie en differentiatie in het wiskundeonderwijs.

Feedback is ook hier een belangrijk thema, aangezien het essentieel is voor het verbeteren van wiskundige vaardigheden en het verhogen van het zelfvertrouwen van leerlingen.

Focus voor de periode september 2026 – 2027



Ontwikkeling en leren

Onderwijsprofessionals willen meer weten over de ontwikkelingsstadia van leerlingen: wat mogen we van leerlingen wanneer verwachten? Verder zijn ze benieuwd naar hoe kennis over het leerproces van leerlingen leren kan bevorderen: wat zijn optimale leermomenten gedurende de dag? Op welke manieren verwerken leerlingen best leerstof? Welke relevante leertheorieën moeten we kennen? Daarnaast leven er vragen over de effectiviteit van verschillende pedagogisch-didactische aanpakken, zoals spelend leren, onderzoekend leren, project-gestuurd leren, het geïsoleerd of geïntegreerd aanbieden van leerstof of extra onderwijstijd.



Evaluatie

Onderwijsprofessionals hebben vragen over de ontwikkeling, het gebruik en de effectiviteit van monitorings- en evaluatie-instrumenten, ook in relatie tot de Vlaamse toetsen. Ze zijn benieuwd naar verschillende evaluatiepraktijken en -methodes (bv. het gebruik van toetsen, rubrieken, mondelinge vs. schriftelijke evaluaties). Er werden ook vragen gesteld over de timing van evaluaties en de toetscultuur, inclusief de balans tussen formatieve en summatieve

evaluatie en de rol van gespreide evaluaties. Daarnaast is er aandacht voor de communicatie en informatie die rond evaluatie wordt verstrekt aan leerlingen en ouders. De vragen binnen het thema 'evaluatie' raken ook aan andere thema's zoals differentiatie en digitalisering.



Huiswerk

De effectiviteit van huiswerk, vooral met betrekking tot de verschillen tussen het basis- en secundair onderwijs, is het onderwerp van kennisvragen rond het thema 'huiswerk'. Leraren zijn benieuwd naar welke soorten huiswerk het meest bijdragen aan het leerproces van leerlingen en hoe deze effectiviteit kan variëren afhankelijk van de leeftijd en het niveau van de leerlingen. Daarnaast is er interesse in differentiatie op het vlak van huiswerk, waarbij leraren zich afvragen hoe ze taken kunnen aanpassen aan de individuele behoeften en capaciteiten van leerlingen.

Overkoepelende focus 2024 – 2027: evidence-informed werken

Leerpunt stimuleert evidence-informed werken in het onderwijs om het leren van leerlingen te versterken. Doorheen onze werking wordt dit dan ook als rode draad meegenomen. Ook rond dit thema leven er heel wat kennisnoden en –behoeften.

Lerende cultuur

Onderwijsprofessionals hebben vragen over de ontwikkeling van een lerende cultuur binnen scholen, waarbij professionalisering een centrale rol speelt. Effectieve professionalisering omvat elementen zoals de juiste keuze en de slimme organisatie van initiatieven, met een nadruk op de noodzaak van kwalitatief didactisch materiaal om goed geïnformeerde keuzes te maken. Daarnaast is duurzaamheid en structurele verankering van professionalisering cruciaal om de impact ervan te waarborgen, zoals het ontstaan van professionele leergemeenschappen (PLG) die de samenwerking en ontwikkeling van leraren bevorderen.

Reflectie en coaching zijn eveneens belangrijke componenten; het effectief coachen van teams en het omgaan met weerstand dragen bij aan een verbindend schoolklimaat. Het stimuleren van betrokkenheid van leraren bij de missie en visie van de school is essentieel voor het creëren van een cultuur van leren en ontwikkeling. De professionals vragen zich af hoe ze dit in de praktijk kunnen bewerkstelligen.

Borging

Een ander belangrijk aspect waarover vragen leven binnen het thema ‘evidence-informed werken’ is de borging ervan

binnen de school. Dit omvat datageletterdheid en het gebruik van data om effectieve (opvolg)metingen op te stellen en resultaten te interpreteren. Scholen willen graag leren hoe ze data kunnen verwerken en toepassen in van hun klaspraktijk tot in hun beleid. Daarnaast is ook de implementatie van vernieuwingen een aandachtspunt; onderwijsprofessionals willen onderbouwde vernieuwingen kunnen identificeren en effectief kunnen doorvoeren, waarbij evaluatie en duurzaamheid cruciaal zijn. Ze wijzen in dit opzicht ook op de bredere context, inclusief de rol van schoolmanagement en -organisatie in het borgen van kwaliteitsverbeteringen.

Betrokkenheid en samenwerking

Tot slot geven onderwijsprofessionals aan dat de betrokkenheid en samenwerking binnen en tussen scholen van groot belang is. Onderwijsprofessionals vragen zich af welke effectieve samenwerkingsvormen en communicatiestructuren kunnen worden opgezet om de duurzaamheid van bijvoorbeeld een vakgroepwerking te kunnen waarborgen.

Ze wijzen op het belang van professionele leergemeenschappen en de rol van schoolleiderschap en vragen hoe ze de samenwerking effectief kunnen bevorderen en de betrokkenheid van alle medewerkers kunnen stimuleren. Door deze elementen samen te brengen, kunnen scholen een sterke basis leggen voor een evidence-informed onderwijsproces dat blijft evolueren en verbeteren.



Waarom komen sommige thema's eerder aan bod dan andere?

Dit heeft twee redenen. Enerzijds, bepaalden we samen met verschillende onderwijspartners en leraren een prioritering in de tijd van de geïdentificeerde thema's om te weten welke we eerst inhoudelijk zullen uitwerken. Anderzijds zijn er ook organisatorische redenen. Door deze gespreide aanpak, krijgen alle thema's de aandacht en opvolging die ze verdienen en kan Leerpunt de beschikbare tijd en middelen effectief én efficiënt inzetten.



Motivatie maakt ook deel uit van andere thema's. Wordt hier dan pas in 2026 op gefocust?

Het is inderdaad zo dat diverse thema's, zoals motivatie en welbevinden of differentiatie integraal deel uit maken van andere thema's zoals taalonderwijs, wiskunde of STEAM. Dit betekent dat als er materialen ontwikkeld worden voor de meer 'inhoudsgebonden' thema's mogelijks ook deze meer transversale thema's reeds aan bod zullen komen. Daarnaast is het ook mogelijk dat een afzonderlijk deel wordt uitgewerkt specifiek over één overkoepelend thema, bijvoorbeeld: welke verschillende soorten motivatie zijn er? Wat zijn componenten van effectieve feedback over alle inhouden heen?





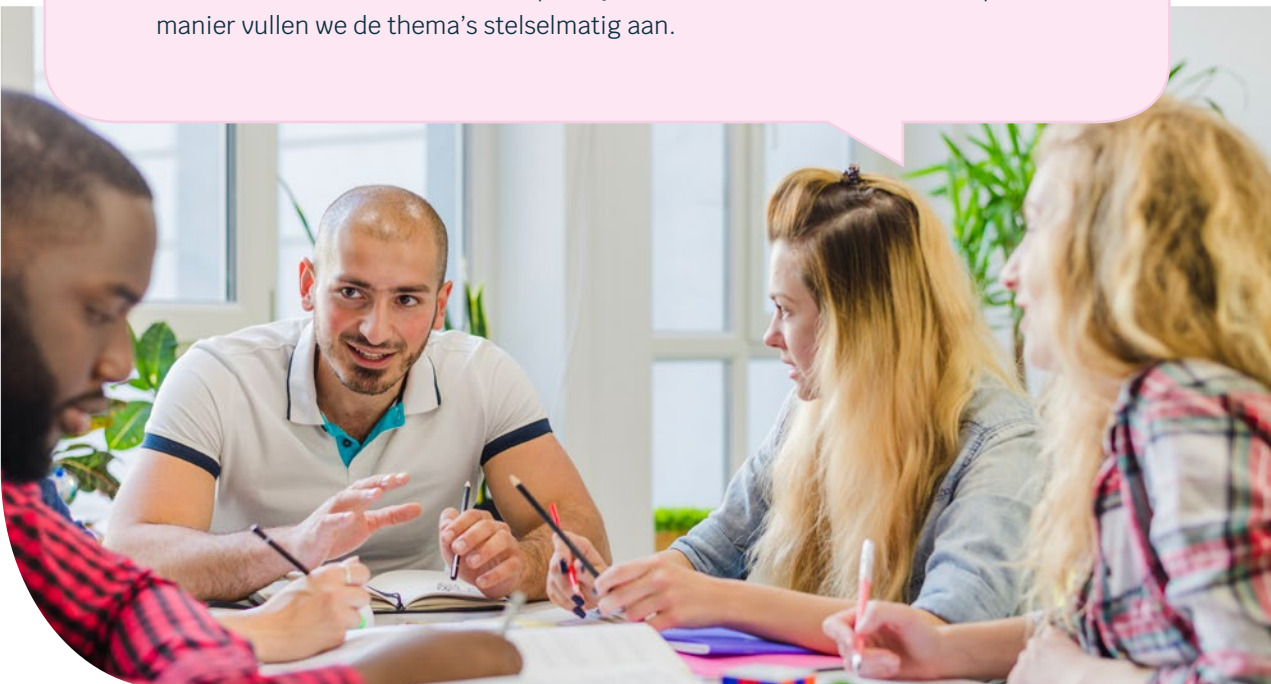
Wat met thema's die (nog) niet in de kennisagenda zijn opgenomen?

Als een thema dat momenteel voor jou heel belangrijk is nog niet in de kennisagenda werd opgenomen, betekent dit niet dat Leerpunt daar nooit materialen zal rond laten ontwikkelen. We blijven het onderwijsveld aanmoedigen om kennisvragen en -behoeften in te sturen via '[vraagpunt](#)' op onze website. Zo kunnen we de kennisagenda steeds verder verfijnen. De kennisagenda laat ook ruimte toe voor ad-hoc onderzoek.



Hoe worden de thema's concreet uitgewerkt?

Leerpunt zal een duidelijk overzicht maken van welke kennis al voorhanden is binnen de thema's in de kennisagenda. Welk wetenschappelijk onderzoek is al beschikbaar? Zijn er al concrete aanvullingen die de Toolkit kunnen ondersteunen die uit dit onderzoek voortvloeiden voor de onderwijspraktijk? Zijn er voorbeelden uit de praktijk? Indien er nog weinig kennis beschikbaar is, kan verder onderzoek worden gestart. Als er concreet materiaal ontbreekt, kunnen oproepen tot valorisatie worden verspreid. Die hebben als doel om onderzoeksresultaten te vertalen naar bruikbaar en toegankelijk materiaal voor de klaspraktijk. Mist de onderwijspraktijk toepassingen van bepaalde thema's in de toolkits of leidraden in de klas of school, dan zullen praktijkverhalen worden ontwikkeld. Op deze manier vullen we de thema's stelselmatig aan.



De kennisagenda: geen vaststaand gegeven

De komende jaren blijft Leerpunt zich inzetten om de onderwijspraktijk te versterken en te verrijken. De kennisagenda en de thematische focus bieden een solide basis voor onze activiteiten. We staan echter open voor nieuwe inzichten en behoeften vanuit onderwijspraktijk en -onderzoek. Na drie jaar zal deze kennisagenda ook grondig worden geëvalueerd.

De thema's in de kennisagenda en de focus doorheen verschillende jaren zijn richtinggevend voor onze werking. Indien er door bepaalde omstandigheden nood is aan onderzoek, materialen of praktijkverhalen rond een bepaald thema dan kan dit steeds in samenspraak met diverse stakeholders besproken worden.

We blijven de komende jaren ook stappen ondernemen om op de hoogte te blijven van wat leeft in de onderwijspraktijk. We zullen op regelmatige basis feedback blijven verzamelen bij onze partners naar kennisnoden en -behoeften in de onderwijspraktijk. De lopende projecten en samenwerkingen bieden ons ook de kans om in nauw contact te blijven met het onderwijsveld. Sommige daarvan omvatten ook leer gemeenschappen waarin continu kennis en ervaringen uit de praktijk worden uitgewisseld. Daarnaast nemen wij met het team deel aan netwerken en conferenties waar actuele onderwijsvraagstukken worden besproken. De digitale platforms waar onderwijsprofessionals ervaringen en/of vragen delen worden ook in de gaten

gehouden. Ook recent onderzoek wordt opgevolgd gezien deze ook inzichten geven over de ontwikkelingen binnen de onderwijspraktijk.

Verder willen we onderwijsprofessionals en onderzoekers erg aanmoedigen om kennisvragen via 'vraagpunt' op onze website in te dienen. In dit document vinden jullie alvast een aantal concrete tips om een kennisvraag te formuleren. Deze vragen worden meegenomen in onze analyse van noden en behoeften en verfijning, optimalisering, aanvulling van de huidige en toekomstige kennisagenda.

In 2027 zal een nieuwe kennisagenda opgesteld worden, onder andere aan de hand van een evaluatie van onze werkzaamheden en een bevraging naar kennisnoden en -behoeften op dat moment samen met andere partners. We zullen zowel de hiaten bij onderzoekers als bij onderwijsprofessionals in kaart brengen. Zoals hierboven al vermeld, betekent dit niet dat de komende drie jaar geen ruimte is voor een verfijning, optimalisering of toevoeging.

Referenties

- Bowen, G.A. (2009). Document analysis as a Qualitative Research Method. *Qualitative Research Journal*, <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (4th ed.). Sage Publications.
- Federatie Steinerscholen (2022). Pedagogisch begeleidingsplan 2022–2025. Aangeleverd document.*
- Federatie van Onafhankelijke Pluralistische Emancipatorische Methodescholen (FOPEM) (2021). Pedagogisch begeleidingsplan 2021–2025. Geraadpleegd via: <https://fopem1.jimdo.com/werking/pedagogisch-begeleidingsplan/>*
- GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (2022). Pedagogisch begeleidingsplan 2022–2025. Geraadpleegd via: <https://pro.g-o.be/pedagogische-begeleiding-leerplannen-nascholing/hoe-ondersteunen-we/begeleidingsplan>*
- Gough, D., Maidment, C., & Sharples, J. (2022). Enabling knowledge brokerage intermediaries to be evidence-informed. *Evidence & Policy*. <https://doi.org/10.1332/174426421X16353477842207>
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen (2022). Pedagogisch begeleidingsplan 2022–2025. Geraadpleegd via: <https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/werking-pedagogische-begeleiding/begeleidingsplan-20182021#:~:text=Het%20Begeleidingsplan%202022%2D2025%20van,15%2C%20C2%A72>*
- KdG Research – onderzoekscentrum Toekomstgedreven Onderwijs, AP Hogeschool – onderzoeks- en expertisecentrum LEERT!. Professionaliseringsnoden in onderwijs. Rapport werkveldbevraging juni 2023. Aangeleverd PDF-document. Te raadplegen via: <https://www.kdg.be/sites/kdg.be/files/2023-06/Rapport%20professionaliseringsnoden%20onderwijs.pdf>*
- Kennisvragen ACV-COC. Aangeleverd Word-document.*
- KU Leuven voorsprongfonds (VSF) (2023). Professionaliseringsrapport. Aangeleverd Word-document.*
- Lwin, K., & Beltrano, N. (2022). Rethinking evidence-based and evidence-informed practice: a call for evidence-informed decision making in social work education and child welfare practice. *Social Work Education*, 41(2), 166–174.
- Malkin, T. (2024). OECD The right conditions. Systemic Enablers for a Culture of Research Engagement in Education. Geraadpleegd op: https://www.oecd.org/education/ceri/Spotlight_Systemic_Conditions.pdf
- Merchie, E., Tuytens, M., Devos, G., & Vanderlinde, R. (2016). *Hoe kan je de impact van professionalisering voor leraren in kaart brengen?* Departement Onderwijs en Vorming.
- Müller, L. & Cook, V. (2024). Setting research priorities for applied cognitive sciences – What do teachers want from research? *British Educational Research Association*. <https://doi.org/10.1002/berj.3983>
- Nascholing in het protestant-christelijk Onderwijs (NaPCO). Pedagogisch begeleidingsplan 2022–2025. Geraadpleegd via: <https://www.ipco.be/over-ons/nascholing-en-begeleiding>*
- Nodenbevraging Overlegplatform voor Kleine Onderwijsverstrekkers (OKO). Aangeleverd Word-document*
- NRO (2022). Kennisagenda voor het Onderwijs. Den Haag: NRO. Geraadpleegd op: <https://www.nro.nl/sites/nro/files/media-files/Kennisagenda2022.pdf>

- OECD (2022). Who Cares about Using Education Research in Policy and Practice? Strengthening Research Engagement, Educational Research and Innovation, OECD Publishing, Paris.
- OECD (2023). Who Really Cares about Using Education Research in Policy and Practice? Developing a Culture of Research Engagement, Educational Research and Innovation, OECD Publishing, Paris.
- Omgevingsanalyse van het beleidsdomein onderwijs en vorming 2024–2029. Geraadpleegd via: <https://www.vlaanderen.be/publicaties/omgevingsanalyse-van-het-beleidsdomein-onderwijs-en-vorming>
- Onderwijsinspectie (2023). Onderwijsspiegel. Jaarlijks rapport van de onderwijsinspectie. Geraadpleegd via: <https://www.onderwijsinspectie.be/sites/default/files/2023-03/Onderwijsspiegel%202023.pdf>*
- Onderwijsvereniging van Steden en Gemeenten (OVSG) (2022). Pedagogisch begeleidingsplan 2022–2025. Geraadpleegd via: <https://www.ovsg.be/volumes/general/Over-OVSG/OVSG-PBD-Begeleidingsplan-2022-25.pdf?v=1694426606>*
- Open vragen, kennisbehoeften OVSG. Aangeleverd PDF-document.*
- Pedagogische begeleidingsdienst GO!. Analyse BP-bevraging directies en leerkrachten, versie 22 december 2023. Aangeleverd Word-document.*
- Pedagogische begeleidingsdienst van het GO!. Onderzoeksvragenportfolio. Aangeleverd Word-document.*
- Provinciaal Onderwijs Vlaanderen (POV) (2022). Pedagogisch begeleidingsplan 2022–2025. Geraadpleegd via: <https://pov.be/pbd-begeleidingsplan/>*
- Puchta, C., & Potter, J. (2004). *Focus group practice*. Thousand Oaks: Sage Publications
- Steyaert, S., & Lisoir, H. (2006). *Participatieve methoden: Een gids voor gebruikers*. Brussel: Koning Boudewijnstichting & Vlaams Instituut voor Wetenschappelijk en Technologisch Aspectenonderzoek.
- Themazetting Onderwijskundig Beleids- en Praktijkgericht Onderzoek 2024. Geraadpleegd via: <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/documenten/bestanden/Themazetting%20OBPWO%202024.pdf>
- Torres, J. & M. Steponavičius (2022), “More than just a go-between: The role of intermediaries in knowledge mobilisation”, OECD Education Working Papers, No. 285, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/aa29cfd3-en>
- Van den Boom-Mullenburg, E., & Vanlommel, K. (2023). *Evidence-informed veranderen in het hoger onderwijs. Een literatuurstudie vanuit een whole-systems perspectief*. Utrecht: Hogeschool Utrecht.
- Van Rossum, B, Ellenbroek, L., de Vente, P. (2020). Sleutels voor evidence-informed werken. Een verkenning naar mechanismen die bijdragen aan duurzame onderwijsverbetering. Geraadpleegd op: <https://www.platformsamenoerzoek.nl/wp-content/uploads/2020/11/Startnotitie-Sleutels-voor-evidence-informed-werken.pdf>
- Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) (2021). Kennisvragen van het onderwijsveld. Advies met thema's en vragen als bijdrage aan de inventarisatie voor OPBWO 2022. Geraadpleegd via: <https://www.vlor.be/adviezen/kennisvragen-van-het-onderwijsveld>*
- Vorming- en nascholingscentrum (VONAC) van het Vlaams Onderwijs Overleg Platform (VOOP) (2022). Pedagogisch begeleidingsplan 2022–2025 (VONAC). Geraadpleegd via: <https://www.voop.be/begeleidingsplan/>*
- Werkveldbevraging Associatie Universiteit & Hogescholen Antwerpen (AUHU). Aangeleverd PDF-document.*

